

Celebrat el 8è Congrés del GIAM

Aquesta vegada el congrés es realitza a
l'entorn del Parc Natural del Delta de l'Ebre

Per **Lupe Suárez**

GIAM és l'acrònim del Grup Ibèric d'Aus Marines, un grup de treball de la Societat Espanyola d'Ornitologia (SEO/Bird-Life). Aquesta agrupació de professionals i afeccionats dedica el seu temps a l'estudi i a la conservació de les aus marines i dels seus hàbitats a la Península Ibèrica i a les Illes. També col·labora en projectes, edita publicacions i organitza jornades.

Una de les darreres activitats que han organitzat ha estat el VIIIè Congrés del GIAM, que tingué lloc els dies 2, 3 i 4 del mes de novembre passat al Delta de l'Ebre, a Tarragona. En aquesta zona hi trobam diversos tipus d'hàbitats i una gran plataforma continental; en conjunt, és un indret de vital importància per a la reproducció i alimentació de les aus marines. Tant l'allotjament com les xerrades tingueren lloc en la població de Deltebre. A l'alberg Mossèn Antoni Batlle, per un preu econòmic ens allotjàrem en habitacions comunals amb lliteres i pensió completa que incloïa tots els àpats diaris. Les xerrades es feren a l'Ecomuseu, a pocs minuts a peu des de l'alberg.

El primer dia començà amb una xerrada de Pere Abelló, de l'Institut de Ciències del Mar del CSIC, sobre com afecta

la pesca d'arrossegament la mortalitat de la baldritja balear (*Puffinus mauretanicus*). Pere Abelló és un expert en crustacis; emperò com altres científics integrals, està pendent d'altres grups faunístics i col·labora en diversos estudis. A la xerrada exposà dades de la campanya MEDITS (1994-2012). Va concloure que l'arrossegament és una font probable de mortalitat de la baldritja; si bé, tenen constatació de pocs casos, en comparació amb altres arts de pesca, i per tant pot ser anecdòtic.

Anualment, milers d'aus marines moren a causa de les captures accidentals de diversos arts de pesca, fonamentalment pels palangres. Sobre aquest tema, focalitzat al litoral català, consistí la següent xerrada, a càrrec de Verónica Cortés de la Universitat de Barcelona (UB). Segons l'estudi que presentà, moren per aquest motiu unes 3000 aus a l'any, i la problemàtica afecta principalment 3 espècies: baldritja balear, baldritja mediterrànea (*Puffinus yelkouan*) i virot (*Calonectris diomedea*). Remarcà la preocupació per l'espècie més afectada, la baldritja balear, qualificada com en perill crític d'extinció. El palangre és un art de pesca que consisteix a llançar al mar un fil llarg del qual pengen centenars d'hams, que en alguns casos poden

arribar a ser milers. Es considera un mètode selectiu, però genera captures accidentals d'espècies no desitjades, com és el cas de les aus marines. Les baldritges ataquen els esquers dels vaixells de pesca, en queden preses i moren ofegades. A l'estudi es presentava les diferències entre la pesca demersal (de fons) i la de tipus pelàgic. A la pesca de fons es posen pesos als esquers, fet que provoca una menor pesca accidental de gavines; però no és així amb els virots i baldritges, que bussegen. A la pesca pelàgica, per altra banda, hi ha més mortalitat de gavines, ja que els esquers estan en superfície, i també afecta altres aus marines. Per a saber més sobre el tema recomanem l'entrada al blog <http://mediterraneanseabirdbycatch.blogspot.com.es/>, molt interessant per les diverses informacions que aporta sobre les sortides a bord de vaixells pesquers. Així, es tracta d'un palangre de superfície que va a les aigües d'Eivissa a pescar peix espasa (*Xiphias gladius*) o sobre la campanya de marcatge amb GPS de virot per a determinar les àrees d'alimentació dels adults reproductors de les colònies de cria de Menorca.

Més tard, Carles Carboneras, de la UB, un misser i biòleg que realitza estudis de doctorat sobre la demografia i la dinàmica espacial durant l'hivern de la gavina capnegre (*Larus melanocephalus*), ens il·lustrà sobre la migració diferencial a aquesta espècie, és a dir, com la migració de les diferents franges d'edat d'una població fa que hi hagi una distribució diferent a un territori. Ens parlà de la segregació espacial dels joves, disposats més al sud que els adults, i de les hipòtesis de la migració diferencial de les espècies migratòries. Ens convidà a participar i a difondre la plana web seabirds.net, dedicada a facilitar la comunicació i l'intercanvi de dades entre els científics de tot el món que estudien les aus marines. Per altra banda, ens informà de la manca de fotografies de cadafet (*Fratercula arctica*) immadur al Mar Mediterrani i demanà que si algú en disposa d'alguna la hi faci arribar.

Seguidament, Juan Becares de SEO/Birdlife ens exposà les conclusions d'un estudi de la distribució de la gavina roja (*Larus audouinii*). Al delta de l'Ebre hi nidiïquen les dues terceres parts de la població mundial d'aquesta espècie. Ens contà el comportament de la gavina roja en funció dels dies laborables i festius i les diferències entre els horaris. Ens mostrà com les gavines no s'alimenten de forma natural, sinó que depenen d'una dieta basada en els descarts dels vaixells de pesca i, per

tant, tenen una dependència de l'activitat pesquera. A més, remarcà la problemàtica que deriva de la legislació que vol eliminar els descarts i la importància de projectes com INDEMARES per a inventariar i designar àrees marines per a dur a terme les polítiques de conservació.

Després, Andrés de la Cruz de la Fundació MIGRES, ens presentà el seu programa de seguiment de fauna per a conèixer la migració de les aus que travessen l'estret de Gibraltar durant els moviments estacionals. I en aquest sentit, un estudi sobre la determinació de l'esforç òptim per a realitzar el seguiment. Per aquest canal passen gairebé la totalitat dels virots i baldritges que crien a la Mediterrània; a més a més, també hi travessen altres espècies d'aus marines migratòries com el soteler (*Morus bassanus*) o el cadafet, entre les més de 35 espècies detectades durant el seu seguiment. Se'ns explicà la metodologia per determinar l'esforç òptim, a més de com minimitzar els costos del seguiment i no cansar el personal que el realitza, amb l'objectiu d'obtenir seguiments econòmics i fidedignes. Tot un encert, atesa la crisi econòmica actual.

Tot seguit, Carlos Gutiérrez Expósito de l'Estació Biològica de Doñana ens engrescà amb la seva ponència sobre la utilitat de la fotografia digital en el seguiment d'aus marines. Ens xerrà del seguiment amb avioneta, helicòpter o avions tripu-

lats per a conèixer el nombre de parelles que inicien la reproducció en una colònia de cria, de la lectura d'anelles de PVC i de com millorar la qualitat en el cens de les aus marines mitjançant la fotografia digital. Un tema molt interessant per a tots els que utilitzen la càmera com una eina més.

Finalment, Ricard Gutiérrez del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural de la Generalitat de Catalunya ens va fer una xerrada sobre l'impacte de les corpetasses (*Phalacrocorax carbo*) en la pesca continental. Ens explicà com hi ha zones conflictives al Pirineu on les corpetasses tenen mala fama a causa de la seva teòrica afició a menjar truita autòctona protegida. Desmentí aquesta teoria i explicà com conduïren les corpetasses cap a les zones de ciprinids, tot fent-los fora de la zona de salmònids amb molta facilitat i sense la necessitat de matar-los. També promocionà el portal web ornitho.cat, dedicat a l'intercanvi d'informació sobre observacions d'aus de Catalunya.

L'horabaixa el dedicàrem a realitzar sortides de camp. La primera fou imprevista, per l'avis d'una raresa a Sant Jaume d'Enveja, on observàrem un ull de bou cellard (*Phylloscopus inornatus*). La segona sortida, aquesta vegada programada, va ser al port de Sant Carles de la Ràpita per a fer lectures d'anelles i observar com les

gavines d'hivern (*Larus ridibundus*), roges, fosques (*Larus fuscus*) i fins i tot una gavina tres-dits (*Rissa tridactyla*) sobrevolaven els vaixells de pesca que arribaven al port.

El segon dia començà amb una xerrada d'Albert Cama (coordinador del GIAM) titulada "Les aus marines a la plataforma marina del delta de l'Ebre" i que resumia breument la seva tesi, un estudi pioner en el cens d'aus marines amb avioneta al delta de l'Ebre, del qual en resulten multitud de dades. Ens explicà coses com que, a l'època reproductora, la major riquesa d'espècies es localitza a la Punta de la Banya. També contà com la veda de pesca afecta la distribució de les espècies, tant aquelles que pesquen per sí mateixes com la llambritja (*Sterna hirundo*) o gavina de bec prim (*Larus genei*), com les que aprofiten els descarts, com la gavina (*Larus michahellis*) o la gavina roja. També parlà de les dificultats en els censos, com la baixa detectabilitat d'algunes espècies (com la baldritja) o el fet que l'espècie no sigui molt marina (com la corpetassa); d'aquelles espècies que són estivals (gavina roja, llambritja), hivernals (gavina d'hivern, gavina capnegra, gavina fosca) o sedentàries (gavina); les espècies més escasses o aquelles més difícils d'identificar des de l'avioneta (baldritja mediterrània); o les colonitzacions del territori d'espècies com la gavina de bec prim, històricament

a la Punta de la Banya i en l'actualitat també a la Punta del Fangar.

Seguidament, Pere Abelló ens presentà una eina per a la col·laboració societat-cièntifics, anomenada portal observadoresdelmar.es. Hi ha grups faunístics que no disposen de gaire informació i per altra banda, gent que realitza activitats, com per exemple els submarinistes, que poden participar dels estudis aportant-hi cites d'organismes. La pàgina pretén que els científics que treballen en projectes d'investigació i els ciutadans puguin intercanviar informació. Hi ha projectes d'investigació sobre diversos grups faunístics com les gorgònies o els peixos invasors, projectes de conservació com el d'ocells marins o el de tortugues i cetacis, que estan preparant, i d'altres de contaminació per aportar informació tant del fons marí com de les platges. Les cites aportades són sotmeses a una validació per tal d'evitar errors d'identificació i dins de cada estudi hi ha el grup d'experts que les validen; en el cas de les aus marines són Pere Abelló, Pep Arcos i Albert Cama.

Llavors, fou el torn de Matxalen Pauly, qui presentà un estudi propi realitzat amb la col·laboració del Zoo de Barcelona que consisteix en el seguiment de la població hivernant de gavina capnegre al Golf de Sant Jordi. Ens exposà dades sobre la dinàmica de les gavines capnegres, les entrades a terra i les diferents rutes

que utilitzen segons vinguin de Cambrils, de l'Ametlla, etc. També com sobrevolen les zones industrials i urbanes per fer les entrades de mar a terra per tal de visitar els camps d'oliveres i els diversos punts d'aigua dolça i agrupar-se en els camps interiors. Explicà el flux posterior de terra cap als dormidors, que es localitzen al mar dividits en dos nuclis: un al nord on van a parar les gavines de Vilaseca i les de Cambrils, i un més al sud on van les de l'Ametlla i l'Ampolla. Quantificà, a més, la població hivernal al golf en uns 50.000 exemplars l'any 2012. Finalment, remarcà la importància en la monitorització dels moviments a terra de les gavines capnegres per a la millor gestió dels usos del sòl, com també de la implantació d'infraestructures com els camps d'aerogeneradors. Recomanam el seu blog sobre Pescadors d'alçada (<http://ausmarines.blogspot.com.es/>) on es fa un recull de les diverses sortides en barca per a conèixer d'a prop les aus marines i altres animals que viuen a la mar. Aquestes sortides les organitza el Grup d'Estudi i Protecció dels Ecosistemes Catalans-Ecologistes de Catalunya (GEPEC-EdC) en col·laboració amb el Port de Tarragona i no van destinades només a ornitòlegs i fotògrafs de natura, sinó que reserven places per a famílies que volen tenir una experiència al mar.

Després, Luís Aleixos Alapont explicà els censos d'aus marines que s'ha re-

alitzat durant cinc anys a Cullera dins la xarxa d'observadors d'aus i mamífers marins (RAM). A aquesta xarxa hi participen observadors situats a diferents caps de la Península Ibèrica i posen les dades (nº d'aus per hora d'observació) a disposició al blog/noticiari: <http://redavesmarinas.blogspot.com.es/>.

Tot seguit, Juan Sagardía ens va fer exclamar i sospirar amb imatges d'espècies molt diverses pròximes a l'illa de Lanzarote, fetes amb sortides amb vaixell pel Banco de la Concepción, una zona d'afloraments d'aigües profundes que atreu moltes espècies pelàgiques que cerquen aliment (cetacis, tortugues, taurons, túnids). Lanzarote Pelàgics es dedica a l'observació d'aus marines i aus d'especial interès. Enguany ja te programades diverses sortides. <http://lanzarotepelagics.blogspot.com.es/>.

Per altra banda, Albert Cama, ens donà quatre trucs per a destriar espècies de gavines semblants (*Larus michahellis*, *L. fuscus*, *L. argentatus*, *L. cachinnans*). Les indicacions ajudaven a distingir edats i mudes mitjançant imatges de diferents exemplars de gavines que ha anat observant. Moltes d'aquestes imatges es poden consultar al següent blog que ofereix les cites de gavines a Catalunya: <http://gullsinatalonia.blogspot.com.es/>.

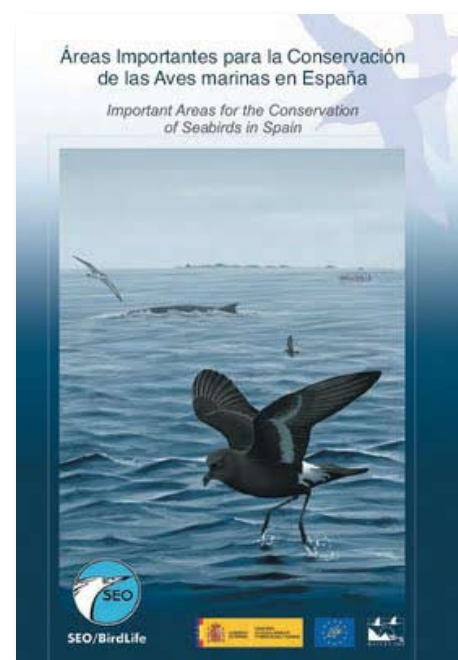
Finalment, Pep Arcos, coordinador del Programa Marí de la SEO, ens parlà de les estratègies marines d'Espanya i com les aus han entrat en l'agenda per

a la conservació dels nostres mars. Ens feu una xerrada sobre la normativa, tant d'àmbit europeu, com és la Directiva 2008, com la seva transposició en la Llei 41/2010 de protecció del Medi Marí, que defineix cinc demarcacions per les quals s'haurà d'elaborar una estratègia marina: nord-atlànica, sud-atlànica, Estret i Alborà, llevantina-balear i canària. L'elaboració d'estratègies avalua la situació inicial, defineix el bon estat, identifica els objectius ambientals i estableix un programa de seguiment i de mesures que s'actualitza cada sis anys.

A l'horabaixa anàrem a visitar els camps inundats de Sant Jaume d'Enveja, on veïem moltes juies (*Vanellus vanellus*), cegalls (*Gallinago gallinago*) i tirullos (*Charadrius sp.*) Després ens dirigirem cap a la barra del Trabucador, on presenciarem la persecució d'un paràsit coapunxegut (*Stercorarius parasiticus*) per dues llambritzes de bec llarg (*Sterna sandvicensis*)!

El diumenge dia 4 començà amb pluges i acomiadaments. Alguns dels assistents anaren a visitar el Delta en solitari o a agafar el transport cap a les terres d'origen. Els que quedàrem, varem degustar la gastronomia i gaudir la companyia de la gent autòctona, menjant arròs negre o fideuà (segons les preferències dels assistents) i compartint rialles i experiències.

Al congrés també es presentaren set cartells d'estudis d'aus marines i ens obsequiaren amb dues publicacions. La prime-

ra fou "La Llista Patró dels ocells del Delta de l'Ebre" i la segona "Áreas Importantes para la Conservación de las Aves marinas en España".

A tots els qui estiguin interessats en el seguiment de les aus marines, els recomanem el fòrum: <http://www.egrupos.net/grupo/forogiam>, i el butlletí que editen des de 1988. •

Quadern de camp

Per **Steve Nicoll**

Oct 11 Dues rareses nacionals al Parc Nacional de Cabrera, Mallorca, tot i que, enguany, sense l'habitual campanya d'anellament postnupcial: un hortolà menut (*Emberiza pusilla*) i una titina de Hodgson (*Anthus hodgsoni*). Eduard Amen-gual.

Nov 4 Cita molt tardana de falzia reial (*Apus melba*) a Porto Petro, Mallorca. Mike Montier.

Nov 12 Aquest és un bon hivern per a l'albiment d'espècies hivernants irregulars a causa d'una onada de fred en el nord d'Europa. És el llunet (*Carduelis spinus*) el més vist, amb moltes cites a Mallorca (Calvià, Costitx, Sóller, s'Albufera, Salobrar de Campos, Palma entre d'altres), Eivissa i Menorca. La presència de reietons d'hivern (*Regulus regulus*), l'au més petita d'Europa, també ha estat notable amb moltes i diverses observacions a Mallorca i Menorca (P.N. de s'Albufera des Grau). El 12 de novembre es fotografia a Ciutadella, Menorca, un exemplar de llunet amb anella d'Eslovènia. Sebastià Lluch.

Nov 25 Dues cites interessants de gavina fosca (*Larus fuscus*), una gavina amb una hivernada escassa, però regular a Balears. Dos exemplars amb anella de lectura a distància i tots dos a Ciutat Jardí (Palma). El primer, observat el 25 de novembre, fou anellat com a poll a Holanda el juny de 2006. Manolo Suárez. El segon, observat el 9 de desembre, també fou anellat com a poll a Holanda, el juny de 2007. Nieves Negre, Gemma Carrasco, Rafel Mas i Luís Parpal.

Nov 27 S'observa un tord burell (*Turdus pilaris*) a s'Albufera de Mallorca, i el 11/12 a Galatzó, Calvià, Mallorca. Rafel Mas, Toni Soler. També a sa Mesquida, Menorca, el 22 de desembre. Raül Escandell. Per acabar, una observació de tord cellard (*Turdus iliacus*) el 22/12 a Mortitx (Escorca). Maties Rebassa.

Des 7 Un exemplar de gavina cendrosa (*Larus canus*), accidental a Balears, és observat a s'Albufera de Mallorca. Durant els darrers hiverns, les cites d'aquesta espècie a Mallorca han estat regulars. Gemma Carrasco, Rafel Mas, Quintanilla, Biel Bernat, Mike Montier, Maties Rebassa.

Des 22 Diverses cites de pinsà mè (*Fringilla montifringilla*), un visitant escàs a les nostres illes. Tres observacions a Mallorca: el 22/12, un exemplar a Mortitx (Escorca) Maties Rebassa; i un altre a Costitx. Susana Quintanilla i Lalo Ventoso.

Quatre exemplars més l'1 de gener al Parc Bit (Son Espanyol). Steve Nicoll. A Menorca un exemplar el 4/01 a Ciutadella. Xavi Méndez.

Des 31 S'observa un durbec (*Coccythraustes coccythraustes*) a Alaior, Menorca. Xavi Méndez. A Mallorca, almanco 7 individus el 22/12 a Mortitx (Escorca) i 5 més a Orient el 3/01. Maties Rebassa.

